

llambrar «fosforescència o lluïssor de la superfície del mar al pic del sol o al clar de lluna» (Costa de Llevant, BDC xiv, 35, no crec de Bna. com diu *AlcM*); les dades que atribueix *AlcM* de *llambrar*, *llambrada*, a la seva corresponent b-empordanesa (Llofriu), en el detall semàntic les deixarem a benefici d'inventari (pel biaix etimològic que se'ls podria sospitar), però en tot cas donen testimoni del mot en aquella comarca.

Ara bé, és un fet de semàntica general, que es passa de la idea 'brillar, resplendir' i anàlogues a la de mirada vivaç, momentània. Testimonis n'hi ha a tantes llengües: l'angl. *glimpse* «appear faintly», 'alborejar' («to dawn») és el significat etimològic, com és ben sabut, i com ho confirma el parentiu amb angl. *glimmer* 'lluïssor, lleu guspireig' («feeble or wavering light»), «shine faintly or intermittently» *the glimpses of the moon* ('la llum de la cel·lèstia, la claror lunar'), i al. *glimmern*; però d'altra banda s'aplica precisament a les llambregades i entrellucaments: *to catch a glimpse, I just caught a glimpse of her* («to glimpse: have a momentary or imperfect view», Oxf. Dict.); i en el mot *glance* el significat ja ha perdut el matís emfàtic i subjectiu per convertir-se en la designació objectiva de la mirada ràpida o breu, per més que els etimòlegs ens expliquin que també s'hi partí de la idea de «flash, dart, gleam».

Encertadament recolzava O. Tuulio-Tallgren la idea d'aquest trànsit semàntic en el nostre cas: ens recorda que per a Titus Livi *juga Samnii perlustrandò* fou «escorcollar» amb la vista els alts per on s'esmunyia l'enemic, en relació amb el *perlustrare* 'il·luminar' de Gregori de Tours, amb el *sol cuncta sua luce lustrat* de Ciceró, i amb el cat. *ja és llostre* 'ja apunta l'alba' i *entre dos llustres* 'a la llum del crepuscle'; que «regarder attentivement» es diu *allumer* en argot francès i *allumare* en furbesco; i que els ulls mateixos han dut el nom de *ardents* en argot i *quemantes* en la germania castellana de 1609.

Però aquí escau afegir no sols que l'it. ant. *lumi* són els 'ulls' en Dante, i Guinicelli, sinó encara millor el cast. *vislumbrar* 'albirar' (de *vislumbre* 'mitja claror') i que l'etimologia en definitiva més raonable del cast. *columbrar* «divisar» (i germania *columbros* 'ulls') l'enllaça en una forma o altra amb LUMEN i derivats; a propòsit de la qual cosa vaig citar altres paral·lels en el DCEC: scr. *lokati* 'brillar' > 'mirar', al. *blick* 'brillantor, guspireig' > 'mirada', i ben bé amb el matís de *llambregar* l'angl. *to glare* 'brillar' i 'enlluernar', però també 'mirar iradament', i que tampoc no ens apartem gaire en el cas de *CLISSAR* i murriesc *clissos* 'ulls', puix que arrenca de la idea de l'eclipsi i la seva claror incerta.

Per més que tingui aires de ser castellanisme, val semànticament el fet que en el gallec de Ribadavia *alumbrar* i *alumbregar* signifiquin «ver alguna cosa de improviso y cuando va a esconderse o desaparecer» (i notem que no és matís inconnex del de *llambregar*), segons el P. Sobreira (*DiAcadGall.*); això ens duu a la qüestió del port. *lobrigar* «entrevè», que és la forma usada per prestigiosos escriptors del Brasil i Portugal

(cites en el Fig.), però altres l'han assenyalat en variant més o menys dialectal *lombregar* 'mirar furtivament' (RFE ix, 141) i ja l'estudià Schuchardt, relacionant-hi un it. dial. *lumbregar* (Bologna, ZRPh. xxvii, 614); ara bé tant si cal unir això amb el cast. *lumbre*, com si es tracta de LUCUBRARE 'treballar a mitja llum' o d'un mot relacionat amb el cast. *lóbrego* 'de poca llum', sempre es tracta de la noció de 'mirar' en alguna manera, i de la de 'claror' en tal o tal altra.

Queda ferm, doncs, que *llambregar* i *llambregar*, amb tots els seus condicionaments, són inseparables no sols per llur radical comú sinó per la naturalitat del trànsit semàntic d'un a l'altre. Com a ètmon, prou Tallgren i Spitzer (breument *NphMgn.* xiv, 157n.) en llurs notes juvenils havien pensat a fer-lo venir d'un derivat de FLAMMŪLA 'flameta', però cuitaren a retirar-ho en reconèixer que FL- no pot donar LL- en català; Tallgren pensa llavors que hi ha relació amb l'arrel LAMP- (REW, 4870), del gr. *λάμπω* 'jo brillo' (d'on cat. *llamp*, *llampegar*); però que hauria d'haver estat contaminada per «je ne sais quel autre mot»; Montoliu (BDC II, 38) suggereix *ombra*, ll. *umbra*, pensada de literat, dolenta per la forma, i a rebutjar, semànticament, si reflexionem que la mentalitat del poble no pot ser dantesca ni gongorina; Moll creu adobar-ho (AORBB II, 70, i *AlcM*) amb un *LAMPADICARE 'brillar' que pendriem més seriosament si no el disfressés de llatí i li atribuïm el sentit de 'llampegar', magnificant-lo amb un antefaç de llatí vulgar; amb raó l'hi rebutja M-Lübke (REW) com a cosa que no va fonèticament (fins i tot si pensa que aquesta gratuïta -p podia donar -r-, tampoc fóra bona fonètica, i quedarien la *b* i altres coses).

En realitat calia partir de *llambregar* (com ho suggereix també la prioritat semàntica) i no posar l'estàtua de cap per avall. Si es fa així, llavors sí que la contaminació de *llambregar* per *llampegar* ho explica tot: en aquesta mesura han estat útils els assaigs de Tallgren i Moll. El llampec és una claror instantània, igual que és instantània i il·luminadora la llambregada: *llambregar* es torna *llambregar*, els estels que *llambreguen* són en el cel igual que els llampecs, i llur resplendor és com un llampegueig vibrant. La mirada del qui llambrega és també com un llampegar, i així ho sentien bons escriptors medievals, molt abans que es produís l'encreuament: «la dona --- ab alegre cara e ab vista punyitiva, segons los amorosos acostumen de fer --- dix: --- Bernat, oint les paraules de la dona e veent *llampegar* los seus ulls, e havent gran conexença de la sua voluntat --- la correç abraçar ---», *Decameron* II, § 2, NCI. I, 171.21.

Acaben de provar-nos la versemblança i la immanència d'aquest aiguabarreig ideal una sèrie de fets lexicals de la llengua sarda: logud. *illampiare* «cominciare a vedere un oggetto in lontananza» (Spano, *Aggiunte*), *allampáda* «sguardo vivace» (que Spano parafraseja com «lampo degli occhi»), *allampare* i *allampiare* «spalancare gli occhi, vedere un barlume, conoscere da lontano», campid. *lampa-luži* «barlume» i l'adv. logud. *a lampa-luže* «a mezza luce» (MLWag-